

Nr 83.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1931 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om anvisande av vissa belopp till Storängsbäckens vattenavledningsföretag.

(1:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 320, av herr *Johansson* i Bro har hemställts, att riksdagen för sin del till Storängsbäckens vattenavledningsföretag uti Kila socken av Västmanlands län medgiver *dels* ett anslag utan återbetalningsskyldighet från statens avdikningsanslag av 15,000 kronor, *dels* ett lån från avdikningslånefonden till återstående 30,000 kronor för täckande av större delen av de skulder, som för närvarande påvila detta företag i form av banklån och lån från enskild person.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd härför, hänvisas till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttrande från lantbruksstyrelsen, vilket yttrande såsom *bilaga* fogats till detta utlåtande.

År 1915 beviljades till ifrågavarande företag dels statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget med 1,150 kronor och dels lån från odlingslånefonden med 34,990 kronor. Kostnaden för företagets utförande beräknades samtidigt till 41,964 kronor 20 öre och den genom detsamma uppkommande båtnaden till 51,203 kronor 61 öre. Statsbidraget utgick enligt vid denna tidpunkt gällande villkor med en tredjedel av den kostnadsandel, som belöpte på i företaget ingående, icke odlad jord. Lånet uppgick i det närmaste till medgivet maximibelopp, 70 procent av båtnadsvärdet. Area-len utgjorde sammanlagt 359.⁵⁰ hektar, varav 286.⁹³ hektar åker, 0.42 hektar äng samt 72.¹⁵ hektar mosse och dylikt. Företaget slutfördes under år 1920 och godkändes av lantbruksstyrelsen den 11 januari 1921. I samband med godkännandet erhöll företaget tilläggsbidrag med 500 kronor i enlighet med för dylikt bidrag gällande bestämmelser. Till företaget har sålunda utgått statsunderstöd med sammanlagt 36,640 kronor.

Motionen.

Enligt uppgift i motionen har företaget, till följd av att detsamma utförts under kristiden med då rådande höga arbetspriser, betingat väsentligt högre kostnad, än vad vid tiden för statsunderstödens beviljande kunnat förutses. Inberäknat räntor och vissa andra, icke närmare speci-

ficerade utgifter hade sålunda vid tiden för arbetets avslutande år 1920 kostnaderna stigit till sammanlagt 91,265 kronor 70 öre, och ännu vid 1929 års slut utgjorde företagets skuld till banker och enskilda 52,661 kronor 81 öre.

Vid 1929 års utgång hade 29,744 kronor 41 öre av sakägarna inbetalats i form av uttaxeringar.

Vidare har i motionen anförts bland annat följande.

Enligt synehandlingarna ingå i företaget 27 stycken sakägare. De flesta av dessa äro i sådana ekonomiska omständigheter, att de för sin utkomst äro helt beroende av den avkastning deras jordbruk kan giva, och under dessa förhållanden torde det få lämnas ostridigt, att sakägarna måst göra mycket stora ekonomiska ansträngningar för att kunna betala och amortera räntor och statslån, men i samma mån jordbrukets bärkraft försvagas, i samma mån hava svårigheterna att kunna fullgöra betalningarna blivit större, och det framgår nu med största tydlighet, att företagets sakägare stå inför ekonomisk ruin, om de ej på ett eller annat sätt bringas hjälp. Att så verkligen är förhållandet bestyrker det dåliga resultatet av senaste årets uttaxering, då stora belopp ej kunnat indrivras, och en av företagets sakägare, som förutom under senaste åren ej inbetalda uttaxeringar enbart i banklånen för sina fastigheter ingick med 8,033 kronor 24 öre, har måst träda i likvidation, och hans fastigheter hava utlämnats till exekutiv försäljning med den påföljd, att dessa fastigheters andelar i skulderna övervältrats på övriga sakägare, då enligt tillämpliga lagbestämmelser nytillträdande ägare ej är skyldig att svara för skulder av detta slag (vilka påvila fastigheten före auktionsdagen).

Man gör sig gärna den frågan, huruvida dessa sakägars iråkade svårigheter varit mer eller mindre självförvållade eller om sakägarna verkligen gjort allt, vad i deras förmåga stått, för att avvända de svårigheter, som hopats, och som med ytterligt kort tidfrist torde betyda, då uttaxerade medel ej kunna betalas, utmätning å och härefter exekutiv försäljning vid de sakägars gårdar, vilka ej kunnat fullgöra inbetalningar av i laga ordning företagna uttaxeringar. Jag vågar påstå, att detta företag är ett lika så belysande som sorgligt exempel på kristidens ekonomiska omstörtningar, och det torde med allt skäl kunna göras gällande, att företagets nuvarande sorgliga belägenhet är en oförvållad och olycklig samverkan av olika omständigheter, vilka sakägarna ej kunnat påverka. De oerhört ökade arbetspriserna, förrättningens kostnadsförslag enligt fredspriser och därefter utgående statsmedel, de senare årens allt sämre ekonomiska utbyte från jordbruket och slutligen de nuvarande bedrövliga förhållandena inom denna näringsgren, allt har orsakat det verkliga nödläge, som nu föreligger. Att företaget varit till stor nytta ur jordbruksynpunkt kan ej bestridas, och om företaget kommit till utförande under de lugna förhållanden, efter vilka företagets kostnader och förbättringsvärden räknades, skulle någon hjälp ej varit behövlig, men som det nu är synes mig en statsmakternas mellankomst icke blott önskvärd utan nödvändig.

Att på sätt motionären ifrågasatt staten till nu ifrågavarande vattenavledningsföretag skulle lämna ytterligare understöd från statens avdikningsanslag eller avdikningslånefond anser sig utskottet icke kunna förorda

Utskottet.

med hänsyn till de konsekvenser som på sätt lantbruksstyrelsen anfört ett beslut i sådan riktning skulle kunna medföra i fråga om andra under kris-tiden utförda företag. Emellertid vill utskottet i anledning av det all-männa nödläge inom orten, som enligt motionen synes hota att bli va följden om staten ej träder hjälpende emellan, icke motsätta sig, att lån till företaget må utgå från undsättningsfonden. Beträffande lånets storlek ansluter sig utskottet till lantbruksstyrelsens förslag, att detsam-ma bör utgå med hälften av företagets sammanlagda skuldbelopp, 52,661 kronor 81 öre, eller i avrundat tal 26,330 kronor. De närmare bestäm-melserna rörande åtnjutandet av ifrågavarande lån torde böra meddelas av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av det ovan anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av motionen II: 320 må medgiva, att Kungl. Maj:t må till Storängsbäckens vattenavledningsföretag inom Kila socken av Väst-manlands län eventuellt efter den närmare utredning, som kan finnas erforderlig och i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser, från undsättningsfonden bevilja ett räntefritt lån med högst 26,330 kronor.

Stockholm den 15 maj 1931.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl E. Eriksson, Elof B. Andersson, Johan Bernhard Johansson, Tjällgren, Gabrielsson, Dalberg* och *Karl August Johansson* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Pettersson* i Bjälbo, *Hedlund* i Häste, *Uddenberg, Andersson* i Grimbo, *Månsson* i Erlandsro och *Andersson* i Löbbo.

*Bilaga.**Kungl. lantbruksstyrelsen.*

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom remiss har Kungl. Maj:t anbefallt kungl. lantbruksstyrelsen att till eder avgiva yttrande över den inom riksdagen väckta, till eder remitterade motionen II: 320 om anvisande av vissa belopp till Storängsbäckens vattenavledningsföretag.

Med anledning härav får lantbruksstyrelsen anföra följande.

År 1915 beviljades till ifrågavarande företag dels statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget med 1,150 kronor och dels lån från odlingslånefonden med 34,990 kronor. Kostnaden för företagets utförande beräknades samtidigt till 41,964 kronor 20 öre och den genom detsamma uppkommande båtnaden till 51,203 kronor 61 öre. Statsbidraget utgick enligt vid denna tidpunkt gällande villkor med en tredjedel av den kostnadsandel, som belöpte på i företaget ingående, icke odlad jord. Lånet uppgick i det närmaste till medgivet maximibelopp, 70 procent av båtnadsvärdet. Arealen utgjorde sammanlagt 359.⁵⁰ hektar, varav 286.⁹³ hektar åker, 0.⁴² hektar äng samt 72.¹⁵ hektar mosse och dylikt. Företaget slutfördes under år 1920 och godkändes av lantbruksstyrelsen den 11 januari 1921. I samband med godkännandet erhöll företaget tilläggsbidrag med 500 kronor i enlighet med för dylikt bidrag gällande bestämmelser. Till företaget har sålunda utgått statsunderstöd med sammanlagt 36,640 kronor.

Enligt uppgift i motionen har företaget, till följd av att detsamma utförts under kristiden med då rådande höga arbetspriser, betingat väsentligt högre kostnad, än vad vid tiden för statsunderstödens beviljande kunnat förutses. Inberäknat räntor och vissa andra, icke närmare specificerade utgifter hade sålunda vid tiden för arbetets avslutande år 1920 kostnaderna stigit till sammanlagt 91,265 kronor 70 öre, och ännu vid 1929 års slut utgjorde företagets skuld till banker och enskilda 52,661 kronor 81 öre.

Därest nyssnämnda kostnadssumma, 91,265 kronor 70 öre, jämnt fördelas på den i företaget ingående åkern och ängsmarken, tillsammans 287.³⁵ hektar, kommer kostnaden för hektar att uppgå till omkring 320 kronor. Denna kostnad kan visserligen, särskilt under nu rådande depression inom jordbruket, synas betydande, men äger tvivelsutan motsvarighet beträffande ett stort antal sådana torrlägningsföretag, som i likhet med det här förevarande utförts under kristiden. Vidare må till jämförelse nämnas, att ifrågavarande kostnad vid de av oförutsedda arbetssvårigheter eller andra förhållanden särskilt drabbade torrlägningsföretag, exempelvis Hidinge—Spångakärren i Örebro län och Kilaån i Södermanlands län, till vilka statsmedel i särskild ordning under senare år blivit av riksdagen anvisade, uppgått till vida högre belopp, nämligen 1,500 à 2,200 kronor för hektar. Med hänsyn till de konsekvenser, som ett

understödjande av ifrågavarande företag medelst statsmedel på sätt i motionen föreslagits kan befaras medföra i form av krav på ytterligare understöd från avdikningsanslaget och avdikningslånefonden till jämväl andra under kristiden utförda torrlägningsföretag, finner lantbruksstyrelsen för sin del ett bifall till förevarande motion knappast tillrådligt.

Å andra sidan anser lantbruksstyrelsen vad i motionen anförts om svårigheterna för vederbörande intressenter att med egna krafter avveckla företagets skulder vara värt beaktande. Det kan därför ifrågasättas, huruvida icke till undvikande av det allmännare nödläge, som, att döma av motionen, synes till följd av berörda omständigheter hota uppstå i orten, ett bispringande från statens sida i annan ordning bör ske. Därvid synes anvisande av räntefritt lån från undsättningsfonden närmast böra komma i fråga, i vilket fall lånet torde böra utgå med hälften av ovan nämnda skuldbelopp, 52,661 kronor 81 öre, eller med i avrundat tal 26,330 kronor.

Med hänsyn till vad ovan anförts har lantbruksstyrelsen intet att erinra mot bifall till föreliggande motion på sådant sätt, att Kungl. Maj:t bemyndigas att till ifrågavarande företag anvisa ett räntefritt lån från undsättningsfonden till belopp av högst 26,330 kronor.

Stockholm den 5 mars 1931.

ERIK INSULANDER.

Olof Fredholm.
